

Göteborgs Universitet
Statsvetenskapliga Institutionen

Hur kan man bygga demokrati i språkligt diversifierade samhällen?

- En komparativ fallstudie av Sydafrika,
Demokratiska Republiken Kongo, Botswana
och Rwanda

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
VT 2010
Charlotte Marie
Handledare: Anna Persson
Antal ord: 9797

Abstract

When democracy is discussed it is often stated that in linguistically differentiated countries it's more difficult for such a system to function than in a more homogenous state. Though empirical studies on the area are lacking and the fact that numerous countries indicate the opposite, many people still believe this to be true. Therefore this study aims to investigate whether the relationship between linguistic diversity and democratic outcome can be affected by language policy.

The study is a comparative case study which uses institutional theory to interpret the empirical data collected from four African countries namely South Africa, Botswana, Democratic Republic of The Congo and Rwanda. These cases are selected based on their linguistic diversity and democratic outcome so that the devise of the study resembles a most different design to provide a tough test of the study. The empirical data consist of official constitutions, official documents and literature relevant to the subject, spanning over a timeline from pre-independence to the date of today.

The result shows that critical formative periods such as for example independence are especially important to how language policy help shape the future democratic outcome. More recent implemented policies are on the other hand more difficult to draw any conclusions from as the effects may not yet be visible. Furthermore the results imply that assimilative language policies along with a relatively strong state is more likely to succeed in institutionalize the language policy both formally and informally which might lead to a more stable democratic development.

Keywords: language policy, institutional theory, democracy, linguistic diversity, African language policy

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
2. Teoretiskt ramverk	2
2.1 Språklig diversifiering och demokrati	2
2.1.2 Variationen är stor	3
2.2 Definitionen av språkpolitik	4
2.3 Språkpolitik som social konstruktion	5
3. Syfte och frågeställning	6
4. Design av studien	7
4.1 Metod	7
4.2 Material	8
4.2.1 Demokrati enligt Freedom House	10
4.2.2 Definition av Ethno Linguistic Diversity	11
4.3 Fallen	11
4.4 Kriterier för slutsatsdragning	12
5. Analys	13
5.1 Fall I: Sydafrika	13
5.1.2 Språkpolitiken under kolonialtiden	13
5.1.3 Post-kolonial tid	14
5.1.4 Språkpolitik under Apartheidregimen	14
5.1.5 Post-Apartheid	15
5.2 Fall II: Demokratiska Republiken Kongo (DRK)	16
5.2.1 Språk under kolonialtiden	17

5.2.2 Post-kolonial tid	18
5.2.3 Sent 1990-tal och framåt	19
5.3 Fall III: Botswana	20
5.3.1 Språket under kolonialtiden	20
5.3.2 Självständigheten	20
5.3.3 Postkolonial tid	21
5.3.4 Protester och förändringar	22
5.4 Fall IV: Rwanda.....	22
5.4.1 Språkpolitik under kolonialtiden	23
5.4.2 Post-kolonial tid	23
5.4.3 Engelskans genombrott	24
6. Sammanfattning och resultat.....	25
6.1 Sammanfattande översikt	26
6.1.2 Skalindelning	27
6.2 Diskussion kring studiens resultat.....	27
7. Resultat.....	29
7.1 Avslut	30
Referenser.....	31

1. Introduktion

”Demokrati har varit betydligt mer framgångsrikt i etniskt homogena samhällen än i etniskt splittrade och multietniska samhällen.”¹

Adrian Karatnycky. President of Freedom House. 2001.

Det råder låga förhoppningar beträffande etniskt splittrade länders förmåga att införa stabila demokratiska styrelseskick. Inom både den akademiska och den allmänna debatten diskuteras ofta de etniska skillnaderna som så fundamentala dilemman att det är svårt att få till stånd demokrati, trots det faktum att majoriteten av de multietniska samhällena faktiskt lever under fredliga förhållanden vilket motbevisar dessa uppfattningar om hur verkligheten ser ut.² Variationen mellan de etniskt splittrade länderna är dessutom stor när det gäller den demokratiska utvecklingen, många har trots sina multikulturella förutsättningar etablerat sig som stabila demokratier, medan många relativt etniskt homogena samhällen inte har klarat av samma uppgift. Hur kan man då förstå denna diskrepans i demokrati mellan etniskt splittrade samhällen? *I den här uppsatsen undersöker jag huruvida dessa skillnader delvis kan förstås som en konsekvens av olika typer av språkpolitik.* Tidigare forskning har lagt fokus på att belysa vad etnicitet, kultur, religion innebär och hur de påverkar den demokratiska utvecklingen, språkpolitikens roll i språkligt diversifierade samhällen har däremot till stor grad förbisetts men vars roll bland annat Kymlicka med flera lyfter som en allt viktigare aspekt för den demokratiska utvecklingen.³ Syftet med uppsatsen är att bidra till den tunna forskningen på området kring relationen mellan språkpolitik och demokrati. En fördjupad diskussion kring begreppet språkpolitik kommer föras i kap 2.2, men kortfattat syftar jag på lagstiftningen kring officiella språk och vilket/vilka språk som används inom offentliga myndigheter och i utbildningssystemet.

För att undersöka språkpolitikens roll i statens arbete mot en demokratisk värld, kommer jag att ta avstamp i den institutionella teorins grundantaganden om statens avgörande roll för den mänskliga världsuppfattningen. Studiens arena utgörs av fyra olika afrikanska stater utvalda av särskilda skäl för att utsätta studien för ett så hårt test som möjligt. De först utvalda fallen Sydafrika och Demokratiska republiken Kongo (härefter benämnd DRK), har hög språklig

¹ Fish & Brooks. *Does diversity hurt democracy*; 2004:154

² Persson. *The Institutional Sources of Statehood*.2008:82-93

³ Kymlicka & Patten. *Language Rights and Political Theory*. 2003:1-3

differentiering men olika grad av demokratiskt utfall. De sista fallen Botswana och Rwanda har liten språklig spridning men rankas ändå olika demokratiskt. Uppsatsen ämnar studera huruvida variationen kan tolkas som en delvis effekt av ländernas förda språkpolitik från frigörelsen fram till idag.

2. Teoretiskt ramverk

Det här avsnittet bidrar med motiveringen av studien, de teoretiska plattformar jag bygger min studie på, vilka avgränsningar jag gör och hur jag väljer att definiera vissa grundläggande begrepp relevanta för undersökningen.

2.1 Språklig diversifiering och demokrati

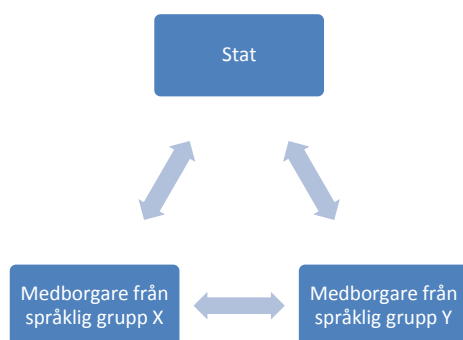
Språk och språkpolitikens effekt på demokratins utveckling är ett relativt outforskat fält inom statsvetenskapen men inte därmed oviktig. Tvärtom är förmågan att kommunicera med andra människor en av förutsättningarna för den deliberativa delen av demokratin funktion. Språk är utöver det intimt förknippat med identitet och etnicitet vilket kan ha effekt på hur man väljer att förhålla sig politiskt kring ämnet. I ett språkligt splittrat samhälle kan den demokratiska stabiliteten stå inför många utmaningar då denna heterogenitet snarare framställs som ett hot mot demokratin än en realitet att leva med. Ofta följer denna språkliga splittring etniska skiljelinjer, utmed vilka många konflikter idag utspelas.⁴

Ojämliga förhållanden kan uppstå i relation till möjlighet till information, makt och inflytande över olika frågor, vilket i sin tur kan skapa oroligheter och spänningar i samhället. Statens roll är att skapa spelregler i samhället där den demokratiska processen kan fungera och accepteras av medborgarna trots denna språkliga splittring. Genom språkpolitiska beslut kan staten skapa regler för hur medborgare och samhälle skall hantera denna splittring. Dessa policys inverkar även på medborgarnas värderingar och uppfattningar kring samhällets normer och beskaffenhet.⁵ Språkpolitik kan därför förstås som en formell institution i form av exempelvis officiellt språk, men även som en informell institution manifesterad i exempelvis den etniska gruppens specifika språk. Det språkpolitiska regelverket definierar språkens status och därmed i förlängningen även de olika språkgruppernas anseende. Språk som tillåts respektive inte tillåts inom myndigheter kan exempelvis skapa ojämlika förutsättningar mellan språkliga grupper vars tillträde till exempelvis arbetsmöjligheter och inflytande kan bli problematiskt.

⁴ <http://www.ne.se/etnisk-grupp>. <http://www.ne.se/lang/etnicitet>.

⁵ Rothstein. *Vad bör staten göra?* 2002:24

I de fall medborgarna börjar uppfatta staten eller andra medborgare som hotfulla gentemot deras identitet och språk riskerar förtroendet mellan stat och medborgare respektive mellan medborgare att gå förlorad. Risken blir den att den demokratiska processen kompliceras och kanske sätts ur spel på grund av motsättningarna. Om det råder ett förtroende från medborgarnas sida att staten agerar på ett korrekt vis samtidigt som man förväntar sig att övriga medborgare också kommer att hörsamma reglerna blir samhället stabilare. Kan då staten med hjälp av språkpolitik påverka medborgarnas gemensamma uppfattning om demokratin som *"the only game in town"*? Förtroendesambandet illustreras nedan:

Det är därför intressant att studera språkpolitik som institution och dess potentiella effekt på samhällets demokratiska utslag. Ökad kunskap om förhållandet mellan språkpolitik och demokrati är användbar för att öka förståelsen kring språkligt splittrade länder och hur man kan utveckla deras demokratiarbete. Samtidigt ger sådan forskning även bidrag till förståelsen av den ökande globaliseringen i världen.

2.1.2 Variationen är stor

Inledningsvis i uppsatsen citerade jag Adrian Karatnycky⁶, tidigare chef för Freedom House (1993-2004) uttalande kring avsaknaden av demokratins framgångar i differentierade länder. Denna uppfattning delas av många forskare bland annat Horowitz⁶ och Lijphart⁷. I splittrade samhällen tenderar etnicitet och identitetskonflikter att genomsyra de flesta dimensionerna inom det politiska fältet vilket riskerar att polarisera just etnicitet.⁸ Språk i sig har ett stort symboliskt värde för den egna identiteten och intimt förknippat med definitionen av etnicitet, varför det också blir ett av de känsligaste ämnena i splittrade samhällen.⁹ På Sri Lanka utvecklades ett blodigt inbördeskrig mellan sinhaleser och tamiler över frågor som bland

⁶ Horowitz. *Ethnic Groups in Conflict* 1985:7

⁷ Lijphart. *Constitutional design for divided societies*. 2004:96

⁸ Horowitz. 1985:8

⁹ Esman. *The state and Language Policy* 1992:382

annat involverade språkpolitikens utformning.¹⁰ Trots denna till synes bistra tilltro till språkligt differentierade länders möjlighet att kunna utvecklas demokratiskt råder det stor variation bland världens länder, faktum är som tidigare nämnt att de flesta lever under fredliga förhållanden. USA är ett exempel på ett fredligt språkligt diversifierat samhälle, Malaysia, Singapore och Schweiz är ytterligare fall.¹¹ Hur kan man då förstå denna skilda utveckling där vissa länder verkar kunna klara av att trots denna differentsifiering att utvecklas positivt och andra inte? Språkpolitiken blir därför potentiellt viktig i egenskap av formell institution när det gäller att påverka samhällets värderingar och fortsatta utveckling.

2.2 Definitionen av språkpolitik

När jag använder mig av begreppet språkpolitik i min studie syftar jag för det första på det officiella ställningstagandet landet gör i sin konstitution där man anger språket eller språkens officiella status i landet. Ibland förekommer även en distinktion mellan officiella och nationella språk, där de nationella språken tenderar ha lägre status gentemot det officiella då det officiella språk/språken oftast tillhör byråkratin medan nationella språk mer frekvent används i vardagen.¹² Konstitutionen kan även ange medborgarnas olika språkliga rättigheter såsom rätten till sitt eget språk (inte nödvändigtvis något av de officiella) vilket även anger grunden till den allmänna inställningen till språkpolitiken inom staten. Officiell språkpolitik kan även innebära riktlinjer i politiska dokument för skolundervisningen och i vilket språk offentliga myndigheter fungerar.

För det andra syftar jag på vilka språk staten faktiskt väljer att använda i sitt möte med medborgarna. Vilka språk tillåts exempelvis och används inom den offentliga förvaltningen och utbildningsväsendet? Det är inte givet att de konstitutionella målen är omsatta i praktiken av olika anledningar. Ibland saknas det även information om specificerade officiella språk i konstitutionerna, och då spelar verklighetens språkanvändning en viktig roll för analysen.

Det kan vara svårt att strikt klassificera länder in länder i språkpolitiska kategorier, främst eftersom variationen av politiken glider över dessa gränser i både tid och rum. Likafullt finns det tidigare forskning som har gjort en ansats till klassificering av språkpolitiken, vilken redovisas nedan. För att enklare kunna arbeta med datamaterialet är ett försök till kategoriindelning av ländernas språkpolitik en nödvändighet, även om akksamhet bör iakttas

¹⁰ Orjuela. *Civil Society in civil War*.2004:90-92

¹¹ Esman 1992:384-387

¹² Nyati-Ramahobo. *The national language, A resource or a problem?*1999:51

då det är en förenkling av verkligheten. Bland annat liknar de två första kategorierna varandra till stor del, men det är ändå viktigt att synliggöra språkens härkomst då detta är betydelsefullt för hur de formar människors uppfattning.

1. *Assimilerande policy. Innebär att staten favoriserar tydligt ett enda språk, exempelvis genom att använda det inom myndigheter, utbildningssystemet och media. Språket är det enda som har officiellt status, eller får det inofficiellt då alla myndighetskontakter endast sker på det språket. Ibland tillåts grundskoleutbildning att ske på lokala språk, men för att kunna avancera i samhället krävs kunskaper i det officiella språket.*
2. *Neutral policy. Det officiella språket/språken är inte inhemska utan har hämtats utifrån, oftast det forna kolonialspråket. Språket används inom all offentlig förvaltning. Ibland tillåts viss grundskoleutbildning att ske på inhemska språk.*
3. *Multilingvistisk policy. Två eller flera språk har officiell status och myndigheter, utbildningsväsen och massmedia förväntas fungera i åtminstone två av språken. Vid vissa tillfällen delas landet upp i provinser eller delstater utmed de språkliga gränserna för att på så sätt tillgodose olika behov.*

2.3 Språkpolitik som social konstruktion

Språkpolitikens betydelse för samhällsutvecklingen verkar vara socialt konstruerad då språk tycks vara intimt förknippat med etnicitet, vars själva definition brukar beskrivas i termer av språk, kultur, tradition och religion.¹³ Genom att tala om språket som något som definierar vem man är i exempelvis konstitutioner, lagar¹⁴ och i utbildningssystemet, befäster och reproducerar man uppfattningen om språkets betydelse för den egna identiteten. Inom institutionell teori som jag använder mig av benämns officiella regelverk som *formella institutioner*, vilka sätter tydliga spelregler för samhällets medborgare.

Att etnicitet skulle vara av naturen given ställer sig dock de flesta forskare inom fältet tveksamma till. Snarare betraktar man dessa ”blodsband” som föreställda gemenskaper,

¹³ <http://www.ne.se/etnisk-grupp>. <http://www.ne.se/lang/etnicitet>

¹⁴ Persson. 2008:98

skapade av en samtida upplevelse mellan en grupp individer om en gemensam historia,¹⁵ traditioner, kultur och språk vilket förbinder gruppen över både tid och rum. Det som utgör identiteten kommer trots historiens gång ses som stabilt och en naturlig del av världen.¹⁶ Nya individer kommer *socialiseras* in i gruppens värderingar och beteendenormer, detta reproduceras sedan vidare i kontakten med andra individer. Traditioner och kultur institutionaliseras till informella normer och värderingar *vilka skapar individernas världsbild utanför vilken det är svårt att föreställa sig*. Dessa föreställningar om tingens ordning, eller *informella institutioner* är inte mindre verkliga för dem som lever i den, tvärtom har den förmågan att knyta människor samman i olika sammanslutningar exempelvis etniska grupper eller i stater.¹⁷ För att gruppen skall kunna identifiera sina egenskaper krävs det dock en gräns, en motsats eller en andre för känna igen sig själv. Dessa gränser är kontextuellt betingat då avhängigt vem man möter justeras den egna identiteten till tillfället, vilket också bekräftar idén om identiteten som socialt konstruerad.¹⁸ Men både formella och informella institutioner kan vid kritiska punkter i tiden lämna starka spår efter sig i form av spårbundenhet vilket kan medföra problem i möjligheten att förändra policys. Institutioner kan ha kommit att uppfattas som naturliga delar av världsuppfattningen och trots att man är medveten om att en förändring är nödvändig kan försöken att förändra människors uppfattning vara svår.¹⁹ Språk som fått ta plats inom konstitutionens ramar kan därför bidra till uppfattningen om vem som är medborgare och hur dennes nationalitet skall definieras.

Givet att identiteter är socialt konstruerade blir det intressant att veta varför språkskillnader verkar viktigare i vissa länder än i andra. I ett försök att bidra med ökad förståelse varför kvalitén på demokratin i språkligt splittrade länder varierar, undersöker jag i min studie effekterna av språkpolitiken som institutioner i olika demokratiska sammanhang.

3.Syfte och frågeställning

Studiens syfte är att empiriskt undersöka:

1. Huruvida sambandet mellan språklig diversifiering och demokratiskt utfall kan påverkas med hjälp av språkpolitik.

¹⁵ Persson. 2008:85

¹⁶ Anderson. *Den föreställda Gemenskapen* .1996:37

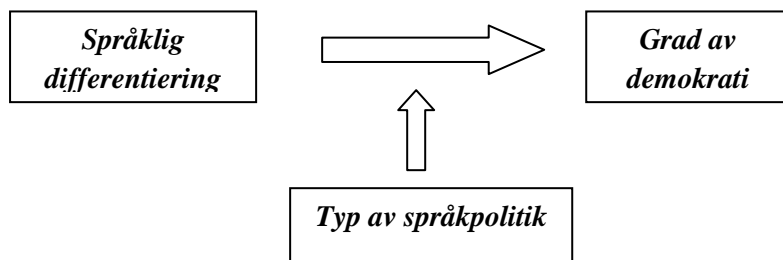
¹⁷ Persson. 2008:85

¹⁸ Ibid 2008:86

¹⁹ Hall & Taylor. *Political Science and Three New Institutionalisms*. 1996:9-10

2. Finns det indikatorer på mer eller mindre fördelaktiga policys i syfte att nå ett demokratiskt samhälle?

Jag tänker mig sambandet så här:

Den språkliga differentieringen påverkar graden av demokrati. Detta är inte nödvändigtvis ett helt okontrollerbart samband under vilken människorna är förslavade, utan jag tänker mig att staten kan påverka utvecklingen med hjälp av språkpolitik.

4. Design av studien

Det här avsnittet behandlar studiens metod, presenterar fallen och det material som används.

4.1 Metod

Syftet med studien är att studera huruvida demokratiska skillnader länder emellan kan förstås som en konsekvens av den förda språkpolitiken. För att undersöka detta finns det olika sätt att gå tillväga. Med hänsyn till min frågeställning och det faktum att få studier gjorts på området och därmed befinner sig i en teoriutvecklande fas, är det lämpligt att begränsa studien till en komparativ fallstudie. Vidare är som Yin argumenterar fallstudiemetoden en effektiv metod att använda sig av då man skall studera kontextuella betingelser eftersom man anser att dessa har betydelse för det specifika man studerar, i detta fall språkpolitikens inverkan på sambandet mellan språklig diversifiering och demokrati.²⁰ Vad gäller generaliserbarhet utifrån fallstudier kan man likna metoden vid laboratorieexperiment och betrakta resultaten som ”analytiskt generaliseringsbara”²¹ och inte som generaliserbara till populationen eller urvalet. Får man däremot likvärdiga resultat från sina ”experiment” bör detta indikera ett resultat. Fallstudier kan därför sägas skapa generaliseringar för *det nödvändiga* snarare än för *de*

²⁰ Yin. *Fallstudier – Design och genomförande*. 2006:31

²¹ Ibid. 2006:53

tillräckliga omständigheterna för ett visst skeende.²² För denna studie bör de experimentella resultaten visa på att språkpolitiken har inverkat på sambandet för att stödja den teoriutvecklande ambition som finns i studien.

Andra metoder skulle således behöva förändra frågeställningen och därmed generera en helt annan studie. Vidare finns det mer tid till ingående analys av materialet och själva frågeställningen vid färre antal fall.²³ Det skulle också kunna vara givande att utvidga studien till ännu fler fall, men detta tillåter inte tidsramen. Inte heller skulle en kvantitativ studie vara meningsfull av skälet att tiden inte skulle räcka till för en korrekt insamling av en sådan mängd data då jag studerar förändringar över relativt lång tid (ca 50-60 år). I en utvecklande fas råder det omvända rådet kring antalet fall;

Om grundregeln för teoriprovande undersökningar är att många fall är bättre än få, råder den omvända principen för teoriutvecklande undersökningar.

(Esaiasson m.fl. . 2009:124)

Främst utger sig studien för att vara teoriutvecklande inom det givna fältet men jag är medveten om risken till övertramp till en mer teoriprovande design eftersom jag till viss del även testar min teori om huruvida språkpolitik har effekt på sambandet mellan språkligt splittrade länder och demokrati. Emedan det finns en gedigen mängd forskning på kring det sambandet vill jag bidra till en vidareutveckling kring just det sambandet genom större förståelse av den språkpolitiska faktorn och dess eventuella inverkan.

4.2 Material

Jag kommer arbeta med officiella dokument såsom konstitutioner och policys i första hand. Dessa dokument befinner sig i tidspannet från precis innan kolonialtidens slut fram till dagens datum. Avsikten med tidsramen är att få en bättre möjlighet till jämförelse över tid både inom och mellan länderna. Men samtidigt även täcka in omvälvande perioder i ländernas historia då många institutionella teoretiker skulle hävda att det främst är den tidigt förda språkpolitiken under den formativa perioden efter självständigheten som borde förväntas spela roll för den framtida utvecklingen.²⁴

²² Persson. 2008:42

²³ Esaiasson. *Metodpraktikan* 2009:124-125

²⁴ Taylor & Hall. 1996:10

I dessa dokument kan det explicit framgå hur staten organiserar sin språkpolitik, men i de fall där sådan information saknas kommer det eller de språk som används inom offentlig förvaltning och utbildning stå till grund för vilken policy landet för. En diskussion rörande implementeringen av policys hör även till studien, eftersom det ger en indikation på statens faktiska maktutövning.²⁵ Risken finns att dessa officiella regleringar angående språk inte följs och man talar ändå ett annat språk än det som angetts, eller vissa språk saknar det utrymme det borde få. Jag väljer ändå att utgå från de officiella lagarna samtidigt som jag är medveten om problematiken. Utöver det använder jag mig även av viss litteratur kring landets historiska utveckling för att kunna få en bild av hur tillståndet var i landet när olika policys antogs eller viss skolpolitik infördes. Ytterligare etablerad forskning kring länderna inom lingvistik och demokrati förekommer också.

Informationen hämtar jag från länders officiella hemsidor eller genom litteratur. När det gäller internet så bör man iaktta viss aktsamhet, dock bedömer jag staters officiella hemsidor som tämligen trovärdiga. Internet har även fördelen att man kan jämföra olika källor och undersöka källornas oberoende och äkthet. Vem som är källan är dock mycket viktigt att ha i åtanke under studien. Eftersom länderna i fråga är före detta kolonier finns det risk att beroende på vem som gett upphov till källan kan ha en egen agenda. Kolonialherrar kan tänkas vilja mildra eller helt bortse ifrån de effekter deras ockupation kan ha åsamkat landet. Den koloniserade i sin tur kan eventuellt tendera att överdriva problematiken. Det finns även en viss risk med att studera händelser långt bakåt i tid då det kan bli förvanskningar med tidens gång. Officiella dokument och konstitutioner är dock av sådan art jämfört med mycket annan historieskrivning mer ofta har bevarats i ursprunglig form.

Vidare att välja länder från Afrika bidrar även till ett hårt test. Kontinenten är hårt drabbat av konflikter, svält och sjukdomar, och har mycket ogynnsamma förhållanden jämfört med många andra delar av världen. Uppsatsens explorativa ambition vill med en flerfallstudie vidareutveckla forskningen i ett relativt outforskat fält. Genom att studera några utvalda länder hoppas jag kunna göra ett första ”stickprov” för att utröna om det möjligen kan finnas en koppling mellan språkpolitik och demokrati, och öppna dörren för ytterligare forskning i framtiden. Visserligen hade fler fall givetvis varit intressanta att studera men samtidigt inte heller nödvändigt, fallen är utvalda på grundval av variabler som skall bidra till hårda prövningar av teorin och därmed sjunker behovet av fler fall för att resultatens validitet.

²⁵Persson. 2008: 40

Mitt empiriska material ställs hela tiden mot den institutionella teorin i vilken jag tar mitt teoretiska avstamp. Språkpolitiska beslut som fattats tidigt i statens existens, både under kolonialtiden och post-kolonialt ser jag som formande av medborgarnas världsuppfattning. Genom olika policys visar staten vilka som räknas till de fullvärdiga medborgarna, och hur bilden av en sådan skall se ut. Besluten kan oavsett deras ursprungliga intentioner ha inflytande över dagens problematik. Individerna socialiseras in dessa ”regler”, både formellt och informellt. Språk kan även ses som en informell institution inom vilken familjen socialiserar in den nya individen, då språket bär spår på historiska arv, traditioner och andra variabler som tillsammans skapar gruppens identitet.

Jag är däremot inte ute efter att försöka förklara hur man skapar en god demokratisk utveckling enbart med hjälp av språkpolitiken då en sådan ansats skulle vara fruktlös. Det är sällan ensamma faktorer som är avgörande för samhällsvetenskapliga skeenden eller för den demokratiska utvecklingen i samhället, avsikten med min studie är därför ett försök att komplettera ett större sammanhang av händelser i syfte att förstå samhället bättre. Språkpolitik är endast en av dessa pusselbitar, inom vilket jag däremot saknar mer forskning om vilken inverkan politiska beslut på området kan ha på det demokratiska framåtskridandet. Avsikten är inte heller att med hjälp av mina fall försöka förklara fenomenet på ett globalt plan. De resultat jag når kommer förhoppningsvis kunna vara relevanta för fallen i sig, men då min design är utformad för att göra testet svårt hoppas jag ändå att resultaten till viss del även betydelsefulla i ett större sammanhang.

4.2.1 Demokrati enligt Freedom House

Freedom House är en välkänd och etablerad organisation med lång erfarenhet av demokratiforskning. De citeras ofta inom internationella sammanhang och deras åsikter väger tungt. Freedom House återkommer årligen med en sammanställning på ett demokratiindex över hela världen. Indexet tar inte med kulturella skillnader, utan man utgår helt enkelt ifrån att en liberal demokrati har de mest gynnsamma förhållandena för den demokratiska utvecklingen. I huvudsak studerar man medborgarnas möjligheter till fria och rättvisa val, och möjlighet att leva självständiga fria liv utan att hindras av statliga eller icke-statliga aktörer. Eftersom Freedom House är ett väletablerat organ som öppet redovisar sitt tillvägagångssätt och visar på eventuella brister i undersökningarna, så kan man anse att deras bedömning av staters demokratiska tillstånd är rimligt att förlita sig på för val av fall i min studie. Deras data över länder sammanställs i tre huvudkategorier: *fria länder, delvis fria och icke-fria*. I arbetet

med klassificeringen ställer Freedom House ett antal frågor kring de respektive länderna rörande demokratiska rättigheter, svaren bedöms på en skala mellan 1-7 och det enskilda landet tilldelas ett genomsnittligt ”betyg” som kan visa på ytterligare skillnader inom de tre huvudkategorierna. Länder tilldelade poängen ”ett” klassas som bäst i klassen av de fria länderna. Och 7 är lägsta betyg inom de ickefria länderna.²⁶

4.2.2 Definition av Ethno Linguistic Diversity (ELF)

ELF är utarbetat efter data sammanställt av forskare från Sovjetunionen under 1960-talet, i vilket man försökt kategorisera världens folk utefter språkliga skiljelinjer istället för ras.²⁷ Ambitionen är att påvisa graden av den språkliga diversifiering som råder inom länder. Språk följer inte nödvändigtvis de etniska gränserna, utan har tvärtom stora möjligheter att röra sig över dem. Grupper som talar samma eller närbesläktade språk behöver däremot inte alls höra till samma etnicitet. Variabeln ELF visar då på sannolikheten att två slumpmässigt utvalda individer i ett land kommer att komma från olika etniska grupper²⁸. Eftersom informationen som ELF grundar sig på är relativt gammal bör man ha i åtanke att dessa mått kan skilja sig något åt idag. Språk kan med tiden upphöra att existera då de yngre generationerna väljer att tala ett annat språk än sitt modersmål, vilket gör att språket faller i glömska. Ett annat alternativ är att språk är i ständig förändring och helt enkelt förändras genom kontakter med andra språk och ord blandas eller försvinner. Detta kan bidra till att en helt ny språkform bildas. ELF kan vara i behov av en uppdatering, vilket jag har i åtanke när jag studerar mina fall. Vad som är intressant för mig är ju att studera politiken som förts och det demokratiska läget. Den språkliga differentieringen har sannolikt inte förändrats till den grad att den behöver påverka mina resultat i en större utsträckning.

4.3 Fallen

Länderna är för det första utvalda på grundval av deras språkliga diversifiering baserad på ELF (Ethno-Linguistic-Fractionalization)²⁹, och för det andra baserat på Freedom House demokratiindex.³⁰ I syfte att utsätta studien för ett hårt test har jag därmed valt ut länderna beroende på variationen i dessa mått för att uppnå en mest olika design på studien. Det första fallet blev därför Sydafrika med ett ELF på 0,88 och med en status av fritt land enligt

²⁶ Freedomhouse.org

²⁷ Alesina et Al. *Fractionalization* 2003:156

²⁸ Posner. 2004:849

²⁹ Posner. *Measuring Ethnic Fractionalization in Africa*. 2004:849

³⁰ freedomhouse.org

Freedom House 2009 med betyget 2. DRK, mitt andra fall anses däremot inte vara ett fritt land och rankas som en 6:a enligt Freedom House, den språkliga diversifieringen är något högre på 0,9. Avsikten är att studera länder med en hög språklig diversifiering men med olika utslag demokratiskt.

De två sista fallen är länder med låga värden på ELF, det vill säga deras språkliga diversifiering är jämfört med de två förstnämnda fallen låga. Det land som betecknas som fritt är i det här fallet Botswana, med ett ELF värde på 0,51 och ett demokratiindex på 3. Rwanda med ELF på 0,14 betraktas enligt Freedom House som ofritt med värdet 6. Med dessa exempel vill jag testa huruvida den låga diversifieringen och valet av språkpolitik kan påverka den demokratiska utvecklingen.

4.4 Kriterier för slutsatsdragning

För att kunna dra slutsatser från min studie krävs att man kan avgöra vilken språkpolitik ett visst land använt sig av. Jag har tidigare presenterat i avsnitt 2.2 de definitioner av språkpolitik jag har för avsikt att använda i min studie. I den mån det är möjligt kommer jag försöka placera in fallen i de givna kategoriseringar jag gjort i avsnitt 2.2, men med hänsyn till verklighetens komplexitet är detta inte helt enkelt. I ett försök att kompensera för detta kommer jag placera dem utefter en skala där assimilering står för den ena extreman och multilingvistisk den andra. Neutral policy är mer av en assimilerande natur och länder med sådan policy placeras närmare den assimilerande delen av skalan. Illustrerat nedan:

Total assimilering/neutral

Total multilingvistisk

Detta sätter länderna i inte bara i relation till varandra men även till två ytterligheter för att tydligare kunna tolka verkligheten. Enklast och tydligast är ett land som tydligt fastställer språkens status i sin konstitution och denna status även återspeglar den faktiska verkligheten. Korrelerar inte officiella dokument och verklighet, måste verkligheten bli avgörande för vilken policy som används.

För att avgöra huruvida språkpolitiken verkar kunna påverka sambandet mellan språklig differentiering och demokrati bör jag se att Sydafrika och Botswana som har en liknande demokratisk utveckling men skiljer sig i den språkliga sammansättningen, har fört en snarlik

språkpolitik, vilka bör skilja sig från de policys DRK och Rwanda fört. Samtidigt behöver jag väga dessa policys gentemot den institutionella teorin för att kunna studera på vilket sätt språkpolitiken inverkar i samhället. Även här behöver jag finna liknande skeenden i Sydafrika och Botswana, men olika dem i de två övriga fallen för att kunna finna belägg för att språkpolitiken spelar roll för den demokratiska utvecklingen.

Utifrån resultaten från de ovanstående svaren kan jag få indikatorer på mer eller mindre gynnsamma val av språkpolitik i syfte att nå ett demokratiskt samhälle.

5. Analys

Följande avsnitt behandlar de fyra fall jag valt att studera. Tidsnedslagen varierar från fall till fall beroende på när länderna koloniserades, när deras självständighet tog vid och utifrån olika viktiga händelser specifika för det aktuella fallet.

5.1 Fall I: Sydafrika

Sydafrika har en språklig diversifiering på 0,88 och ett demokratiindex på 2. Landet koloniserades av holländare på 1620-talet och britter från 1800-talet, och man erhåller sin självständighet 1910. Inom landets gränser finns det idag 24 olika levande språk och ytterligare 3 talade språk utan att vara modersmålspråk.³¹

5.1.2 Språkpolitiken under kolonialtiden.

Under den koloniala perioden diskriminerades lokala språk till fördel för de europeiska kolonistatorernas språk engelska och holländska, vilka inbördes konkurrerade hårt med varandra. Beroende på vem som var innehavare av makten skiljde sig det administrativa språket mellan olika regioner i Sydafrika under kolonialtiden. Där britterna var i majoritet fick också engelskan företräde och vice versa. 1822 kom den första språkpolitiska policyn där man fastställde engelskan som officiellt språk över hela landet och började bedriva undervisning på språket.³² Afrikanska språk var dock utelämnade från några policys då man knappt ens betraktade dem som språk, däremot användes de i undervisningen för de yngre åldrarna men kolonialspråken introducerades så fort det var möjligt. I vissa holländska regioner kände man sig hotade av engelskan och tillät endast undervisning på sitt eget språk.³³ Detta förändrades efter Boerkriget slut då engelskan vann mark. Språket innebar en nyckel till utbildning och

³¹ www.ethnologue.com

³² Chisanga. *Talking Freedom* 2002:96

³³ *Ibid.* 2002:96

tillgång till arbetstillfällen inom myndigheter för den färgade befolkningen,³⁴ då britterna uppskattade dem som tog till sig ”civilisationen”.

5.1.3 Post-kolonial tid

Vid frigörelsen 1910 fastslår man i ”*The union act of South Africa*” engelskan och holländskans officiella status i landet. Sydafrika tillhör fortfarande det Brittiska Imperiet, likväl tillåts landet bli självstyrande över den inhemska politiken.³⁵ Emellertid råder det interna spänningar mellan britter och boer vilket leder till att alla officiella handlingar numera skall finnas dokumenterade på båda språken.³⁶ Afrikanska språk nämns däremot inte alls i sammanhanget förutom att man tillåter undervisning på en grundläggande nivå för att senare låta de europeiska språken ta över inom skolväsendet.³⁷

1938 införs regeln att alla barn med afrikanskt modersmål ska lära sig det officiella språk som var dominerade i deras bostadsregion.³⁸ Samtidigt införs bland annat kriterier för att kunna nå parlaments- eller senatorsposter vilka utesluter den färgade befolkningen från dessa vilket förskjuter den reella makten till den vita minoritetsbefolkningens fördel. Språkligt var landet diversifierat, men genom de europeiska språken kunde man kommunicera mellan grupperna, både mellan vita och svarta men också mellan de svarta grupperna. Men trots kunskaper i europeiska språk var svarta uteslutna från makten i samhället. När National Party³⁹ 1948 kommer till makten har den svarta identiteten redan utkristalliserats genom kolonistörernas agerande kring den svarta befolkningen och den påföljande apartheidregimen har bara att fortsätta att reproducera den genom lagar och regler.⁴⁰

5.1.4 Språkpolitik under Apartheidregimen

1953 införs *The Bantu Act*⁴¹ vilken innebar att alla afrikanska barn härmed skulle undervisas på sitt modersmål. Syftet med denna förändring var att försvåra kommunikation mellan de färgade grupperna eftersom den vita makteliten var rädd för den motståndsanslag som börjat ta fart. I den högre utbildningen fick dock fortfarande endast engelska och afrikaans

³⁴ Hendricks. *Ethnicity & Democracy in Africa* 2004:115

³⁵ www.gov.za/

³⁶ <http://www.sahistory.org.za/pages/library-resources/official%20docs/sa-act-1909.htm>

³⁷ Chisanga. 2002:96

³⁸ Ibid 2002: 96

³⁹ NP inför Apartheidsystemet i Sydafrika

⁴⁰ Hendricks. 2004:117

⁴¹ afrikanska skolor blir statskontrollerade och indelade i språkzoner.

användas, vilket innebar ett hinder för den svarta befolkningen att kunna ta sig in på högre läroverk då de ofta saknade tillräckliga kunskaper i dessa språk.⁴²

1961 får staten Sydafrika fullständig självständighet gentemot Storbritannien, och i samband med det en ny konstitution. Inom ramen för denna nämns inget om en utökning av de officiella språken utan både engelskan och holländskans status som de enda som fortfarande erkänns. Istället inleds den med ord som syftar till kolonistörernas ättlingar som av Gud givna förvaltare av detta land.⁴³ Språkpolitiskt råder det stiltje fram till 1983 års konstitution då ett genombrott för de afrikanska språken kommer i form av att provinser tillåts bli självbestämmande över ”sina” officiella språk. Engelska och Afrikaans är fortfarande officiella språk, men man öppnar upp för möjligheten att tillåta lokala språk få samma status.⁴⁴ Inledningen till konstitutionen innehåller meningar som;

” To respect and to protect the human dignity, life, liberty and property of all in our midst, ... To respect, to further and to protect the self-determination of population groups and peoples.

Meningar vars innebörd syftar på ett erkännande av andra folkgruppers rätt till respektfull behandling och rätt till sin egen kultur. Man tillsätter dessutom en ett trepartsparlament, där vita, färgade och indier får varsin kammare, fortfarande med vita i majoritet. Syftet med den nya parlamentsformen är att grupperna skall få handha sina egna intresseområden,⁴⁵ bland annat utbildning, sjukvård och välfärd. Dessa uppmjukningar inom apartheidregimen tillåter numera rätten till den egna kulturen, däribland språket.

5.1.5 Post-apartheid

“We, the people of South Africa,

Recognize the injustices of our past,

(....)

Believe that South Africa belongs to all who live in it, united in our diversity.”

(....)

⁴² Chisanga. 2002: 97

⁴³ http://www.worldstatesmen.org/south_africa_const1961.pdf

⁴⁴ <http://www.info.gov.za/documents/constitution/83cons.htm>

⁴⁵ http://www.constitutionnet.org/en/country/south-africa#The_South_Africa_Act_of_1909

Apartheid regimen upplöses 1990 och i valet 1994 tar ANC⁴⁶ över den politiska makten. I konstitutionen från 1996 finns elva stycken officiella språk⁴⁷ inskrivna, varav nio är afrikanska språk utöver de två forna kolonialspråken. Däremot har man inga språk beskrivna som nationella utan alla har samma officiella status. Vidare är man tydlig i värnandet om en språklig mångfald även om man talar ett icke-officiellt språk, då det finns bland annat en mängd indiska, grekiska och arabiska folkgrupper i landet.⁴⁸ Den lokala offentliga förvaltningen är ålagd att aktivt främja dessa språks status, dock råder det stor frihet i hur man väljer att göra detta.⁴⁹ Ett nationellt exempel är nationalsången vilken är en kombination av en ursprunglig text skriven på Xhosa, en nederländsk text *Die Stem* och en engelsk text *The call of Africa*. Denna nationalsång framförs på flera olika av de officiella språken beroende på tillfälle och plats.⁵⁰ Dock blir det tydligast i utbildningssystemet och i kontakten mellan medborgare och myndighet. Ett exempel mellan invånare och myndighet är statens aktuella hemsida vilken ger information på engelska men inte några andra av de officiella språken.⁵¹

I utbildningsväsendet skall varje provins tillsammans med utbildningsministeriet arbeta fram en lösning för varje områdes speciella behov. Varje medborgare har rätt till utbildning i ett eller flera av de officiella språken.⁵² Det är dock övervägande engelska och afrikaans som dominerar hela skolsystemet. I en undersökning gjord av UNESCO från 1997 där länder själva har fått svara på frågan om vilka språk som används inom skolsystemet, anges bara afrikanska språk som medium i grundskolan och för vuxenutbildning. För högre utbildning krävs kunskap i de forna kolonialspråken.⁵³ Söker man däremot arbete inom poliskåren skall man förutom engelska tala ytterligare ett officiellt språk. Denna information ges på polisens hemsida vilken är skriven på engelska.⁵⁴ För att ta värvning i armén krävs däremot inga språkliga förkunskaper, men deras även deras hemsida är på engelska.

5.2 Fall II: Demokratiska Republiken Kongo (DRK)

⁴⁶ African National Congress.

⁴⁷ Sepedi, Sesotho, Setswana, siSwati, Tshivenda, Xitsonga, Afrikaans, Engelska, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu.

⁴⁸ <http://www.info.gov.za/documents/constitution/1996/index.htm>

⁴⁹ Chisanga. 2002: 98

⁵⁰ www.info.gov.za

⁵¹ [info.gov.za](http://www.info.gov.za)

⁵² <http://www.info.gov.za/documents/constitution/1996/index.htm> § 29.2

⁵³ Gadelii. 2004:27

⁵⁴ http://www.saps.gov.za/careers/police_act_staff.htm

Landet har en språklig diversifiering på 0,9 och rankas som en 6:a på demokratiskalan. Officiellt finns det endast ett språk, det forna kolonialspråket franska. Men inom statens gränser talas det ca 206 olika språk och dialekter.⁵⁵ Landet har varit koloniserat av Belgien under perioden 1908- 1960. Tidigare tillhörde landet den belgiska kungens privata ägor (1884-1808), under vilken tid landet exploaterades mycket hårt.⁵⁶ Landet erhåller självständighet 1960 och en lång rad konflikter avlöser varandra.⁵⁷ Det har vid olika tillfällen under DRK: s historia saknats dokumenterad lagstiftning kring språkpolitics vilket ger anledning att studera verkligheten för att skapa sig en bild av den språkpolitiska utvecklingen.

5.2.1 Språk under kolonialtiden

Under den koloniala perioden var franska och nederländska de officiella och administrativa språken man använde inom förvaltningen, men nederländskan utmanövrades slutligen av franskan.⁵⁸ Lingala var det nationella språk som kolonialmakten kom att föredra i kontakten med den inhemska befolkningen.⁵⁹ Få svarta kunde däremot tala franska väl då kolonialherrarna medvetet undanhöll den inhemska befolkningen tillgång till högre utbildning av rädsla för uppror. Den grundläggande utbildning som ändå gavs använde inhemska språk som swahili, kikongo, lingala och tshiluba som instruktionsmedium. Franska introducerades högre upp i undervisningen en nivå nästintill inga svarta hade tillgång till. Det var främst den katolska kyrkan och protestantiska missionärer som stod för allmänhetens utbildning och det var inom kyrkan det möjliggjordes för ett fåtal svarta att få högre utbildning och lära sig koloniallandets språk.⁶⁰ 1950-talet präglades av en ökande medvetenhet från den inhemska befolkningen kring hur de faktiskt blev behandlade av koloniserarna. Dels hade många kongoleser besökt Europa under andra världskriget som soldater på de allierades sida, dels inspirerades de av andra afrikanska staters frigörelser.⁶¹ Denna medvetenhet bidrog till ökad oro i samhället i form av uppror och våldsamheter. 1959, året innan självständigheten lades ett förslag till valmöjligheter av utbildningsspråk fram i syfte att ge utbildning i afrikansk kultur. Ett 20-tal inhemska språk fanns med i förslaget, men på grund av de politiska spänningar som

⁵⁵ Chimhundu. 1997:66

⁵⁶ <http://www.sida.se/Svenska/Lander--regioner/Afrika/Demokratiska-Republiken-Kongo/Lar-kanna-Demokratiska-Republiken-Kongo-/>

⁵⁷ Freedomhouse.org

⁵⁸ <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>

⁵⁹ Mputbwele. *Zairian Language Policy and its Effects on the Literatures in National Languages* 2003:280

⁶⁰ Slade. *The Belgian Congo* 1961: 3, 29

⁶¹ Ibid. 1961: 10-14

fanns kunde förslaget inte genomföras och franskan behöll sin position inom utbildningsväsendet.⁶²

5.2.2 Post-kolonial tid

Vid frigörelsen 1960 fastställs landets första konstitution där franskan som enda språk anges som arbetsspråk för parlamentet (innehållande både representanthuset och senaten). Man visar dock en medvetenhet kring att verkligheten är mer komplex och anger i samma stadga att eventuella avvikelser från denna regel skall översättas till franska i dokumentationen.⁶³ Denna första konstitution är skriven på franska och är känd som *Loi Fundamentale*.⁶⁴ Däremot nämns ingenting om franskans status i form av officiell eller nationellt språk. Under studiens gång har jag funnit källor som benämner franskan som officiellt språk vid frigörelsen, men jag kan inte hitta ett sådant uttryck i konstitutionen.⁶⁵ 1962 blir tar franskan plats som undervisningsmedium i all grundläggande utbildning, medan lokala språk endast får användas av speciella pedagogiska skäl.⁶⁶ Däremot börjar man undervisa i engelska som andra språk.⁶⁷ Först i 1964 års konstitution nämns franska som det officiella språket i artikel 89.⁶⁸ Franskan har en given plats bland makteliten och i utbildningsväsendet kring denna tid, dock är det fortfarande relativt få kongoleser ute bland de lokala myndigheterna som behärskar franskan.

Under åren 1960-1965 lider landet av ständiga inbördeskrig och konflikter samtidigt uppenbarar sig en önskan om att återta den egna afrikanska livsstilen och distansera sig från det västerländska, vilket får ett allt större genomslag i landet. 1965 tar Joseph Mobuto makten genom en statskupp⁶⁹ och landet blir en enpartistat av marxistisk karaktär.⁷⁰ Mobuto leder landet in i en process av ”*authenticité*” i vilken han vill återgå till det genuint afrikanska. För att uppnå detta drivs utländska företag ut ur landet och man nationaliserar deras tillgångar. 1970 byts landets namn från Belgiska Kongo till Zaire. Flera städer inom landet får byta till afrikanska namn och det ställs krav på att medborgare med utlandsklingande namn skall ändra dem till afrikanska namn.⁷¹ 1972 beslutar man undervisning skall bedrivas i nationella språk

⁶² Polomé. *Language, Society, and Paleoculture* 1982:26

⁶³ Perin. *Les Institutions Politiques Du Congo Indépendant* 1960:124

⁶⁴ Slade. 1961: 70

⁶⁵ Mputbwele. 2003:281

⁶⁶ <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>

⁶⁷ Yates. *The Origins of Language Policy in Zaire* 1980:276

⁶⁸ Polomé. 1982: 34

⁶⁹ www.cia.gov

⁷⁰ www.ne.se

⁷¹ <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>

på alla nivåer i skolan.⁷²Lärarhögskolan, högskolan för journalister och fakulteten för brev vid universitetet i Lubumbashi påverkades betydligt mer av införandet av nationella språk i undervisningen än skolsystemet i övrigt.⁷³Trots denna till synes goda ambition att stärka de nationella språkens utveckling finns det få fungerande skolor som faktiskt kan genomföra planen. Någon konstitution förändras inte heller förrän 1994 då franskan ytterligare en gång fastställs som officiellt språk medan de fyra inhemska språken Kiswahili, Lingala, Ciluba och Kikongo får nationell status.⁷⁴

5.2.3 Sent 1990-tal och framåt

När konflikten mellan Hutsier och Tutsier eskalerar i grannlandet Rwanda sprids striderna över gränsen till Zaire och skapar oroligheter. År 1997 tar Laurent-Désiré Kabila makten i landet genom militära medel.⁷⁵ Kabila ändrar landsnamnet till Demokratiska Republiken av Kongo men ger sig inte in i språkpolitiska förändringar utan har en mer *lassiez-faire* attityd till området.⁷⁶ Presidenten blir mördad 2001 och efterträds av sin son Joseph Kabila samma år. Kabila II försöker få igenom engelskan som officiellt språk jämte franskan men möts av motstånd från både sina egna och politiska motståndare. Istället förblir franskan det enda nationella språket i konstitutionen från 2006 och de nationella språken förblev också de tidigare nämnda Kiswahili, Lingala, Ciluba och Kikongo.⁷⁷ Franskans roll som medium vid officiella tillfällen är dock fortfarande genomgående, bland annat är presidentens hemsida endast skriven på franska och nationalsången skriven på franska.⁷⁸ Parlamentets hemsida ligger för tillfället för studien nere och därmed saknas data från den. Skolsystemet har sedan Kabila I saknat pedagogiskt material, undermåliga lokaler och existerar knappt på landsbygden. Trots att man i lagstiftningen visar sin goda vilja är det nästintill omöjligt att implementera den i verkligheten. Läskunnigheten är 80,9% bland männen och 54,1% bland kvinnorna⁷⁹. I UNESCO:s rapport från 2004 anger man lokala, nationella och officiellt språk förekommer i undervisningen. Men för den högre utbildningen är det fortfarande franska som gäller. I samma rapport anges att inom lagstiftning använder man både det officiella språket och de nationella. Samma svar ges rörande offentlig förvaltning och domstolsväsende med

⁷² Mputbwele. 2003:281

⁷³ Ibid. 2003:282

⁷⁴ <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>

⁷⁵ <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ad34#3332>

⁷⁶ <http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>

⁷⁷ Ibid

⁷⁸ www.presidentrdrd.cd

⁷⁹ www.cia.gov

tillägget att även ytterligare lokala språk förekommer.⁸⁰ Statlig radio och TV sänder huvudsakligen på franska, men alla nationella språk förekommer samt även engelska.⁸¹

5.3 Fall III: Botswana

Landet har ett ELF på 0,51 vilket jämfört med de två första fallen är ett lågt värde, vidare bedöms landet som demokratiskt med ett värde på 3 från Freedom House. Landet koloniserades 1899 av Storbritannien, men skiljer sig från andra kolonier då de var mer ett protektorat än en koloni. Under kolonialtiden styrde briterna genom att låta de hövdingar de tolkade som mest inflytelserika agera som den verkställande makten, medan kolonialherrarna höll sig i bakgrunden.⁸² Främst var det gruppen Tswana som briterna såg som ledande inom protektoratet.⁸³ För att kunna förstå den Botswanska språkpolitiken måste man dock studera hur och när ett språk används eftersom det saknas en klausul angående språkstatus i konstitutionen.⁸⁴ Tydligast blir det i utbildningsväsendet och inom den offentliga förvaltningen. Idag talas 29 olika språk i landet, men man beräknar att ca 95 % av befolkningen kan tala setswana, och ungefär 85 % behärskar engelska.⁸⁵

5.3.1 Språket under kolonialtiden

Under kolonialtiden var det främst missionärer och kyrka som stod för utbildningssystemet i landet. Dessa kom att i en språkligt diversifierad kontext använda sig mestadels av Setswana och Ikalanga i sin undervisning parallellt med engelskan.⁸⁶ Setswana fick grammatikor och man gav ut en översättning av Bibeln skriven på det språket. Ikalanga fick visst utrymme i undervisningen i de fall språket var dominerande i området, men endast under skolans två första år då man senare fick gå över till engelska och setswana.⁸⁷ Setswana och Ikalanga kom att bli de administrativa språken i landet.⁸⁸

5.3.2 Självständigheten

“When I say the greatest enemy of independent Africa is tribalism...it becomes dangerous when it leads people to think in tribal terms. It becomes a threat to the stability and security

⁸⁰ Gadelii. 2004: 14,16,18

⁸¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/country_profiles/1076399.stm

⁸² Persson. 2008:123

⁸³ Ibid. 2008:139

⁸⁴ Nyati-Ramahobo. 1999:81

⁸⁵ Smieja. 2002:211-212

⁸⁶ Persson. 2008: 120

⁸⁷ Ibid. 2008: 120

⁸⁸ Ibid. 2008: 123

of our state when it is carried to the point when a man in a responsible position thinks of himself as a tribesman before he thinks of himself as a Motswana.”

The first President of Botswana at a teacher's union conference at Lobatse.

15th of December 1969⁸⁹

Detta ovan nämnda citat speglar den andemening politiken som fördes i Botswana under de tidiga åren under självständigheten vilken erhöles gentemot Storbritannien 1966. Den första konstitutionen instiftades i samarbete mellan kolonialmakten och de mäktigaste hövdingarna, men utelämnar alla former av språkpolitik eller diskussion kring minoriteters rättigheter. Fokus ligger på individens rättigheter istället för gruppens, då en sådan politik anses hindra den demokratiska utvecklingen och som Solway menar är medvetet utelämnat i syfte att individualisera samhället.⁹⁰

Denna utveckling till trots föregicks självständigheten av landets första val till parlamentet under vilken valkampanjerna fördes på fem olika språk med avsikten att nå en så stor del av invånarna som möjligt. Trots dessa insatser fick engelskan officiellt status och setswana nationell status. Allt arbete inom offentliga myndigheter och inom skolsystemet skedde nu på dessa språk.⁹¹ Inom skolväsendet saknades en kompetent lärarkår vilken kunde undervisa på engelska vilket medförde att man till en början använde setswana i skolan, detta förändrades dock så fort det var genomförbart och engelskan blir undervisningsspråk.⁹² Setswana förblir dock ett ämne i skolan. Setswana och engelska får en status av *lingua franca* då de kan användas i de flesta sammanhang, speciellt när man möter människor från andra språkgrupper.

5.3.3 Post-kolonial tid

Botswana är en republik med två olika hus: parlamentet (inrymmande presidenten och, nationalförsamlingen) och hövdingarnas hus. Det sistnämnda är en kvarleva från protektoratets tid då de ledande hövdingarna sammanträdde, vilket idag inkluderar 15 olika hövdingar. Enligt konstitutionen är kravet för att kunna bli invald i något av dessa organ gedigna kunskaper i det engelska språket.⁹³ Vid domstolsärenden framgår det i

⁸⁹ Nyati-Ramahobo. 1999:145

⁹⁰ Solway. *Ethnicity & Democracy in Africa* 2004:129

⁹¹ Ibid 2004:129

⁹² Nati-Ramahobo. 1999:106

⁹³ Ibid. 1999:104

konstitutionen⁹⁴ att medborgare skall få hjälp att tolka händelserna i de fall språkkunskaperna inte är tillräckliga, men de brukliga språken är fortfarande engelska och setswana.⁹⁵

Det är betydelsefullt att i konstitutionen kräva engelska för de parlamentariska uppdragen. Och det ger betydande signaler när man exklusivt väljer att inom domstolväsendet arbeta i vissa medium. Språket/språken tillägnas en viss status genom denna specialbehandling som får ett genomslag i hela samhället. Man kommunicerar tydligt vilka kriterier som krävs för att kunna få ta del av makten och i slutändan vad som konstituerar en fullvärdig medborgare.

5.3.4 Protester och förändringar

Det har dock förekommit en hel del protester mot denna assimilerande politik regeringen fört gentemot mindre språk⁹⁶ och man har försökt vid flera tillfällen att påpeka bristerna. 1993 avslogs rekommendationen att åtminstone i de skolor där föräldrarna bad om det tillåta modersmålsundervisning som ämne i skolan med hänvisningen till att sådana möjligheter skulle ställa orimliga krav på skolsystemet.⁹⁷ Först 1997 röstade parlamentet igenom beslutet att tillåta undervisning på landets alla språk. Dessutom fastställdes en vision om att år fram till 2016 skall alla inhemska språk ha utvecklats till en jämställd nivå.⁹⁸ Parallellt med denna politik förs en pro-engelsk utbildningspolitik där man stärkt engelskans ställning inom skolsystemet med motiveringen att det är mer gynnsamt för individen på arbetsmarknaden om denna behärskar det språket.⁹⁹ Statens officiella hemsida är skriven på både engelska och setswana, medan nationalsången endast finns på setswana.¹⁰⁰ Däremot fortsätter myndigheterna att arbeta på det engelska språket, tidningar skriver övervägande på engelska och de flesta kyrkor använder engelska i sitt arbete, vilket innebär att språket håller sin starka position i landet.¹⁰¹ Både polisens och försvarets hemsidor är utformade på både engelska och setswana, men det är endast polisyrket som kräver kunskaper i engelska.¹⁰²

5.4 Fall IV: Rwanda

⁹⁴ Kap 10 b i konstitutionen av Botswana.

⁹⁵ Gadelii. 2004:16

⁹⁶ Solway:2004:137

⁹⁷ Nyati-Ramahobo. 1999:107

⁹⁸ Persson. 2008:176

⁹⁹ Ibid. 2008:177

¹⁰⁰ <http://www.gov.bw>

¹⁰¹ Persson. 2008:178

¹⁰² <http://www.gov.bw/>

Rwanda har ett ELF värde på 0,14 och ett demokratimått på 6. Det finns tre språk i landet; rwanda, engelska och franska. Utöver det finns det två immigrantspråk; swahili och rundi.¹⁰³ Kinyarwanda (benämns även som Rwanda i viss litteratur) talas och förstås av ungefär 99,4% av befolkningen i landet och skillnaden mellan stad och landsbygd är nästintill obefintlig.¹⁰⁴ Franskans utbredning i populationen uppgår endast till 3,9 % varav merparten är koncentrerad till städerna och den yngre generationen. Engelskans position är ännu svagare med endast 1,9 % av befolkningen som talar och förstår språket. Rwanda koloniserades av Tyskland under 1899, men överlämnades till Belgien efter fredsavtalet i Versailles efter första världskriget.¹⁰⁵ Före koloniseringen talade och förstod de flesta invånarna i Rwanda kinyarwanda.¹⁰⁶

5.4.1 Språkpolitik under kolonialtiden

Under det belgiska styret fick den etniska gruppen tutsier vissa fördelar gentemot andra grupper, bland annat fick de ta del av belgisk undervisning i vilken de lärde sig franska.¹⁰⁷ Den utbildning som förekom skedde främst på kinyarwanda även om man också undervisades i franska. Franska användes även i den offentliga förvaltningen vilket förenklade för tutsierna att ta del av myndighetsarbetet.

1948 tilläts även undervisning på indiska språk och swahili då man hade stora minoritetsgrupper vilka talade dessa språk.¹⁰⁸ Men det var först vid frigörelsen som obligatorisk skolgång infördes¹⁰⁹ och franskan fick ett uppsving inom undervisningen då man började undervisa i språket redan från första klass samt att man undervisade helt på franska i grundskolans högre nivå.

5.4.2 Post-kolonial tid

*La langue nationale de la République Rwandaise est le Kinyarwanda. Ses langues officielles sont: le kinyarwanda et le française.*¹¹⁰

*Article 5. Constitution de la République Rwandaise. 1962*¹¹¹

¹⁰³ Ethnologue.com.

¹⁰⁴ Rosendal. *Linguistic Landshapes* 2010:79

¹⁰⁵ http://www.gov.rw/page.php?id_article=56

¹⁰⁶ Rosendal. 2010:76

¹⁰⁷ Adekunle. *Culture and Customs of Rwanda* 2007:16

¹⁰⁸ Rosendal. 2010:127

¹⁰⁹ Adekunle. 2007:9

¹¹⁰ Översättning: Det nationella språket för den Rwandiska Republiken är Kinyarwanda. De officiella språken är kinyarwanda och franska. /översatt av uppsatsförfattaren.

Vid frigörelsen 1962 fastställdes landets första konstitution i vilken kinyarwanda får både nationellt och officiellt status jämfört med franskan som endast får officiellt status. Detta tillstånd fortsätter att råda under de två efterföljande konstitutionerna 1978 och 1991.¹¹²

1966 skrivs kinyarwanda in som *undervisningsspråk* i skollagen. Franska språket gick dock inte lottlöst ur vändningen utan skrevs in som obligatoriskt *ämne* i samma lag, och många skolor fortsatte ändå att undervisa på det språket.¹¹³ Inflytandet från kolonialtiden gör sig påmint då franskan har jämställt status med kinyrawanda i konstitutionen. Vidare är det betydelsefullt att själva konstitutionen är skriven på franska och inte det nationella språket vilket indikerar en väsentlig skillnad mellan språken trots att man i utbildningssystemet ville stärka sitt eget språk. Inom parlamentet använde man sig huvudsakligen av franska medan man inom förvaltningar arbetade under mer tvåspråkiga former eller på kinyarwanda.¹¹⁴

1978 genomförs dock en reform där kinyarwanda skulle användas som undervisningsspråk ända upp till årskurs 8. Reformen syftade till att stärka det inhemska språkets status och från att ha saknat gott undervisningsmaterial, blev konsekvensen den att bristande litteratur och skolmaterial utvecklades. Från gymnasienivå instruerade man dock på franska och eleverna började även studera engelska.¹¹⁵ Ett ytterligare språk återintroduceras som kommunikationsmedel i skolan, Swahili. Detta språk används mestadels i de muslimska skolorna och talas av relativt få medborgare (ca 3 %).¹¹⁶ 1991 införs swahili som ämne i gymnasiet och på universitetet.¹¹⁷ Språkreformen i skolan från år 1978 kom för att stanna fram till kriget 1991-1994, men en egentlig skolgång kunde inte fungera under den här tiden.

I fredsavtalet från 1993 anges även tydligt att bristande språkkunskaper i kinyarwanda och franska inte skall utgöra hinder för anställningsbarhet inom den offentliga förvaltningen.¹¹⁸ Fram till den här tiden har alla konstitutionerna varit skrivna på franska trots att majoritetsspråket varit ett annat. Detta ger en indikation på statusskillnaden mellan de olika språken. Den senaste konstitutionen från 2003 däremot är skriven på engelska.

5.4.3 Engelskans genombrott

¹¹¹ <http://www.wdl.org/en/item/2559/>

¹¹² Rosendal. 2010:96

¹¹³ Ibid. 2010:127

¹¹⁴ Ibid. 2010:109

¹¹⁵ Ibid. 2010:127

¹¹⁶ Ibid. 2010:79

¹¹⁷ Ibid. 2010:128

¹¹⁸ Ibid. 2010:97

Efter kriget 1997 presenteras engelska som officiellt språk i konstitutionen tillsammans med de två tidigare språken. Skälen till detta tillägg anges dels vara den ökande återvandringen av flyktingar och exilrwandier vilka till stor del vistats i engelskspråkig miljö under sin frånvaro. Men engelskan ansågs även vara en väg in i del globala gemenskapen.¹¹⁹ I utbildningssystemet börjar därför engelskan ta plats som ämne i de tidigaste åldrarna för att sedan användas som undervisningsspråk i vissa skolor från mellanstadienivå. 2003 skrivs engelskan in i grundlagen som tillåtet undervisningsspråk jämte franskan redan från skolstarten, samtidigt som det blir obligatoriskt att undervisa på ett av språken från och med högstadienivån.¹²⁰ Vad som senare händer 2008 är att engelskans position stärks avsevärt när regeringen driver igenom sitt förslag att all offentligt finansierad utbildning i landet skall ske på engelska. Samtidigt startar ett utbildningsprogram för alla offentligt anställda i engelska.¹²¹ 2009 upptas Rwanda som medlem i det Brittiska samväldet.

I artikel 5 i den rwandiska konstitutionen från 2003, anges franska och engelska som landets officiella språk och kinyarwanda som det nationella.¹²² Inom myndigheter är kinyarwanda det dominerande språket både för skriftlig och muntlig kommunikation, dock översätts alla lagar till alla officiella språk.¹²³ Informationen på parlamentets hemsida går att läsa på swahili, engelska och franska¹²⁴, vilket skiljer sig från presidentens hemsida som endast är skriven på engelska.¹²⁵ Inom polisen och armén används emellertid engelska och kinyarwanda i lika hög grad, mycket beroende på att många officerare utbildats i engelsktalande länder,¹²⁶ dock krävs det för polisaspiranter kunskaper i engelska för att bli antagna.¹²⁷ Polisens hemsida är skriven på endast på engelska, medan försvaret ger information på franska, engelska och kinyarwanda.¹²⁸

6. Sammanfattning och resultat

I följande avsnitt presenteras en sammanfattande översikt över materialet med efterföljande diskussion kring resultatet. Därpå presenteras slutresultatet.

¹¹⁹ Rosendal. 2010:96

¹²⁰ Ibid. 2010:98-99

¹²¹ Ibid. 2010:131

¹²² http://www.amategeko.net/display_rubrique.php?ActDo=all&Information_ID=1434&Parent_ID=30694645&type=public&Langue_ID=An&rubID=30694682

¹²³ Rosendal. 2010:107

¹²⁴ <http://www.parliament.gov.rw/re/>

¹²⁵ <http://www.presidency.gov.rw/>

¹²⁶ Rosendal. 2010:108

¹²⁷ <http://www.police.gov.rw/>

¹²⁸ <http://www.mod.gov.rw/?Law-establishing-Rwanda-Defence>

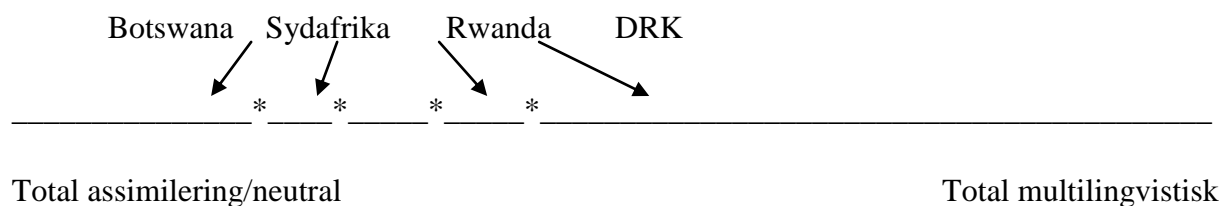
6.1 Sammanfattande översikt

Land	Typ av språkpolitik under den studerade perioden	Språket som formell & informell institution
Sydafrika; språklig differentiering: 0,88, demokratiindex: 2	Fram till 1990 förs överlag en neutral politik med assimilerande inslag. Även viss användning av språket som kontrollmekanism över den svarta motståndsorganisationen. Efter 1996 förs en multilingvistisk politik.	Språk har institutionaliserats formellt genom konstitutioner och regelverk. Informellt institutionaliseras språk till att strukturera världen i former av etniska och kulturella grupper.
Demokratiska Republiken Kongo; språklig differentiering: 0,9, demokratiindex: 6	Officiellt en neutral policy med viss tendens till assimilering, men med en mer multilingvistisk verklighet	Språk har institutionaliserats formellt genom konstitutioner och regelverk. Informellt institutionaliseras språk till att strukturera världen i former av etniska och kulturella grupper.
Botswana; Språklig differentiering: 0,51, demokratiindex: 3	Assimilerande under kolonialtid. Övergår till en neutral policy vid frigörelsen och fram till 1997, då man visar tecken på en mer multilingvistisk inställning.	Formellt har språk institutionaliserats inom offentlig förvaltning och utbildningssystem. Informellt institutionaliserar språk en uppfattning om vad som ger möjligheter i livet.
Rwanda: språklig differentiering: 0,14, demokratiindex: 6	Neutral policy men med både assimilerande och multilingvistiska inslag.	Språk institutionaliseras formellt i konstitutioner och lagverk. Informellt har det institutionaliserat uppfattningen om vad som ger tillgång till makt.

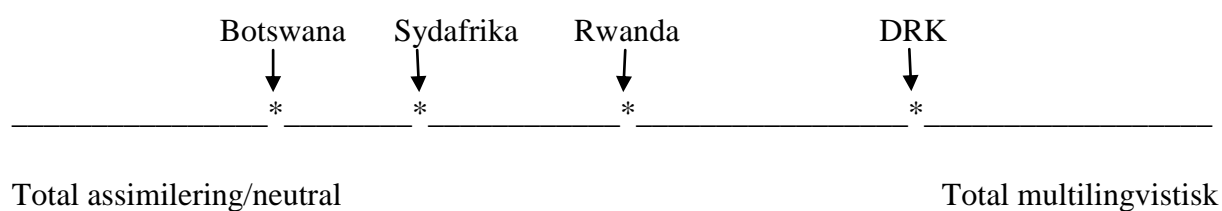
6.1.2 Skalindelning

Detta avsnitt visar ländernas språkpolitik utmed en skala.

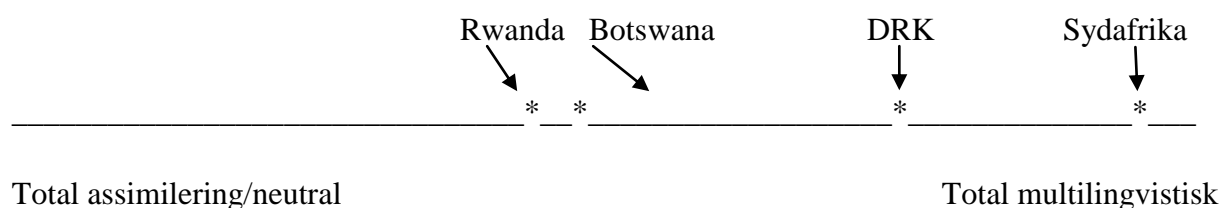
Vid självständigheten

20-30 år efter självständigheten

Dagsläge

6.2 Diskussion kring studiens resultat

Alla analysobjekt har formellt institutionaliserat språk i konstitutioner och lagverk under en relativt lång tidsperiod vilket också kan beskrivas som en politisering av språk. Genom att formellt lyfta språket till en så symbolisk viktig nivå, skapar man också uppfattningen om språk som något mycket viktigt. Det/de officiella språken bidrar till definitionen om vad som utgör reglerna för det aktuella samhället, låter man exempelvis ett exogent språk få officiell

status samtidigt som endast makteliten kan använda det, medverkar detta till uppfattningen maktrelationer mellan de olika språkliga grupperna. Som formell institution har språket bidragit till att skapa idén om den egna kulturen, etniciteten och gruppen det vill säga den informella institutionen som människorna reproducerar i sin vardag. Språket är också en bidragande faktor till människornas upplevelse om skillnader inte bara i kultur, men det kan också uttrycka sig i maktrelationer då inte alla har liknande tillgångar till inflytande i staten eller över sitt liv.

Det är främst under den tidiga språkpolitiken som skulle kunna förklara skillnader i demokratinivå idag då skillnaderna är mer tydliga staterna emellan. Samtidigt som den institutionella teorin både påpekar att beslut fattade under kritiska tider kan vara av större betydelse parallellt med att dessa beslut kan vara präglade av en stigbundenhet vilken kan följas under den påföljande tiden. Självständigheten bör kunna tolkas som omvälvande för de flesta forna kolonier och sannolikt är de flesta politiska beslut inte helt oberörda av den rådande tidens händelser. Genom att följa utvecklingen genom tiden kan man också studera effekterna av politiken. Således kan det vara också vara svårt att se effekter av alltför dagsaktuella språkpolicyer då dessa möjligtvis inte fått genomslag ännu och det är svårt att avgöra huruvida de fått konsekvenser för hur människor upplever sin värld. Sammantaget kan man i studien även se en likriktning mot en mer multilingvistisk hållning inom språkpolitiken vilket försvårar försöket att se effekterna av en viss typ av policy.

Botswana och Sydafrika har fört en tydligare assimileringspolitik med neutrala språkval, policyer som har institutionaliserats i samhället både mellan stat och medborgare, men även medborgare emellan. De koloniala språkens inflytande över skolväsende och offentlig förvaltning kvarstår i nutid. Bland medborgarna är dessa språk en del verkligheten och man upprätthåller till viss del språkens rådande ställning då många väljer att lära sig engelska det anses ge de största möjligheterna till den enskilde individen. Den assimilerande politiken har parallellt med relativt starka stater lyckats institutionalisera språken både formellt och informellt.

DRK skiljer sig från de övriga i det att man i det tidiga skedet befann sig i en multilingvistisk verklighet samtidigt med politiska konflikter vilket sammanlagt nästintill omöjliggjorde möjligheterna till implementerandet av någon politik alls. Staten i DRK har formellt institutionaliserat språk i konstitutioner, men man har inte kunnat förmedla dem till sina medborgare och informellt institutionalisera dem. Inom myndigheter och parlament råder

kolonialspråk, men i vardagslivet består verkligheten av över 200 olika språk. Man har möjligen informellt institutionaliserat franskan som ett elitens och maktens språk även bland gemene man, men samtidigt kan rivalitet ha formats mellan lokala språkgrupper vilket kan bidra till konflikter grupper emellan. Rwanda hade däremot vid självständigheten en verklighet där de flesta invånarna i landet faktiskt talade och förstod ett och samma språk, men till en bakgrund av etniska konflikter i landet. Formellt institutionaliserar man både det inhemska och det koloniala språket, men detta är svårt att implementera i verkligheten då en viss folkgrupp hade större tillgång till båda språken vilket snarare bidrog till att skapa en verklighet där språket informellt institutionaliserar ett ojämnt samhälle med konflikt som följd. Vid självständigheten för DRK och Rwanda var staterna svaga och politiska konflikter skapade problem i försöken att informellt institutionalisera språkpolitiken till skillnad från de två övriga fallen där omständigheterna var annorlunda. Rwanda har möjligen återigen gått igenom ett kritiskt skede i form av folkmord efter vilket man drastiskt valde att vända sig till engelskan som alternativ till de forna språken. Det är dock alltför tidigt att se vilka denna språkpolitiska vändning kan få för effekter på demokratin.

7. Resultat

Kan då språkpolitik påverka mitt tänkta samband mellan språklig differentiering och demokrati? Utifrån de resultat studien visar blir svaret till viss del ja, men som del i ett större skeende av andra faktorer. I Sydafrikas och Botswanas fall var förutsättningarna för staten att kunna implementera den valda policyn så fördelaktiga att de med tiden institutionaliserades både formellt och informellt. Dessa stater visar idag upp goda demokratiska resultat vilket delvis kan förstås som en konsekvens av den förda språkpolitiken då språket har institutionaliserats både formellt och informellt. Rwanda och DRK befann sig under svårare omständigheter vid självständigheten och var troligen svagare statsbildningar vilka inte kunde implementera sina policys med samma övertygelse som de starkare staterna. Den bristande demokratin därför även i de här fallen till viss del förstås som följer av språkpolitiken då de bidrog till en sämre utveckling även om avsikten möjligtvis var en annan.

På vilket sätt har då språkpolitiken påverkat demokratin? Genom att bidra till den allmänt spridda uppfattningen om på vilket/vilka språk staten fungerar, hur identiteten för medborgarna skall definieras och vilka möjligheter medborgarna har i samhället. Språk är nära förknippat med vad som konstituerar individen vilket gör att språkpolitik också har möjlighet att påverka människornas livsvillkor på ett mycket intimt sätt, vilket i sin tur också

inverkar på deras relation till medmänniskor och stat. Ett gott förtroende genererar oftast också god demokratisk ordning.

Studiens resultat räcker dock inte till för att besvara frågan fullt ut huruvida det finns mer fördelaktiga val av språkpolitics än andra. Vad man möjligtvis kan förstå är att en fåspråkig stark stat kan vara en bättre förutsättning för att lyckas nå en god demokrati, men då på bekostnad av andra värden.

7.1 Avslut

Ambitionen med studien var att utveckla teorin huruvida demokratiska skillnader kan förstås som en konsekvens av språkpolitiken vilket den också utifrån den valda metodiken visar på. Fler studier på området, gärna testat på andra fall eller med andra metoder skulle kunna bidra till ytterligare kunskap kring dynamiken av frågan. Dock är valet av metod för min specifika fråga förhoppningsvis fördelaktig då jag ville undersöka ifall språkpolitiken kan påverka relationen mellan två variabler. Hade jag valt att utgå från den oberoende eller den beroende variabeln skulle min frågeställning fått ändras och studien blivit en annan.

Något som kan påverka resultatet kan vara valet av fall, då exempelvis DRK innefattar över 200 språk och har till viss del en kolonial historia som skiljer sig från de övriga fallen. Då jag har undersökt en variabel som vanligen inte ensam kan påverka samhällsvetenskapliga skeenden kunde ett alternativ vara att undersöka fall som var så lika varandra som möjligt på övriga punkter i syfte att kontrollera för andra faktorerers inverkan på förloppet.

Teorin kring språkpolitikens inverkan på sambandet mellan språkligt splittrade länder och demokrati bör därför utvecklas ännu mer och testas i framtida forskning då denna studie ändå gav en indikation på att språkpolitik har betydelse för den framtida demokratiska utvecklingen.

Referenser

Litteratur

Adekunle, O. Julius. (2007) *"Culture and Customs of Rwanda"*. Westport: Greenwood Publishing Group

Anderson, Benedict. (1996) *"Den föreställda Gemenskapen."* Göteborg: Bokförlaget Daidalos

Chisanga, Teresa. (2002) *"Language Policy in the new South Africa: A critical overview"*. In: Legère, Karsten, Fitchat, Sandra. "Talking Freedom. Language and democratization in the SADC Region". Windhoek: Gamsberg Macmillan Publishers LTD

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena. (2009) *"Metodpraktikan"*. Stockholm: Norstedts Juridik

Hendricks, Cheryl (2004): *"The Burdens of the Past & the Challenges of the Present: Colored Identity & the Rainbow Nation"*. In: Berman, Bruce, Eyoh, Dickson, Kymlicka, Will. *"Ethnicity & Democracy in Africa."* Athens: James Currey Ltd

Horowitz, Donald. (1985) *"Ethnic Groups in Conflict"*. London: University of California Press

Kymlicka, Will, Patten, Allan. (2003) *"Language Rights and Political Theory"*. New York: Oxford University Press

Nyati-Ramahobo, Lydia. (1999) *"The national language, A resource or a problem"*. Gabarone: Pula Press

Orjuela, Camilla. (2004) *"Civil Society in civil War. Peace Work and Identity Politics in Sri Lanka"*. Göteborg: Department of Peace and Development Research, Gothenburg University

Perin, François. (1960) *"Les Institutions Politiques Du Congo Indépendant"*. Leopoldville: Institut Politique Congolais

Persson, Anna. (2008). *"The Institutional Sources of Statehood: Assimilation, Multiculturalism, and Taxation in Sub-Saharan Africa"*. Göteborg: Department of Political Science, University of Gothenburg

Polomé, C, Edgar. (1982) *"Language, Society, and Paleoculture"*. Stanford: Stanford University Press

Rosendal, Tove. (2010) *"Linguistic Landshapes"*. Göteborg: Department of Languages and Literatures, Gothenburg University

Rothstein, Bo. (2002) *"Vad bör staten göra?"*. Angered: Författaren & SNS Förlag

Slade, Ruth. (1961) *"The Belgian Congo"*. London: Oxford University Press

Smieja, Birgit. (2004) *“Democratization vs. language shift and its implications for minority languages in Botswana”* In: Legère, Karsten, Fitchat, Sandra. *“Talking Freedom. Language and democratization in the SADC Region”*. Windhoek: Gamsberg Macmillan Publishers LTD

Solway, Jacqueline. (2004): *“Reaching the Limits of Universal Citizenship: Minority Struggles in Botswana”*. In: Berman, Bruce, Eyoh, Dickson, Kymlicka, Will. *“Ethnicity & Democracy in Africa.”* Athens: James Currey Ltd

Spolsky, Bernard. (2004) *“Language Policy”*. Cambridge: Cambridge University Press

Yin, Robert. (2007). *”Fallstudier – Design och genomförande”*. Malmö: Liber AB

Artiklar

Alesina, Alberto m fl (2003). *“Fractionalization”*. In: Journal of economic growth. Vol. 8. Pp 155-194

Esman, J. Milton. (1992) *“The state and Language Policy”*. In: International Political Science Review. Vol. 13, No. 4, 1992. Pp 381-396

Fish, M. Steven, Brooks, S. Brooks. *“Does diversity hurt democracy?”*. In: Journal of Democracy. Vol. 5, No. 1. January 2004

Hall, A. Peter, Taylor, C.R. Rosemary. (1996) *“Political Science and Three New Institutionalisms”*. In: Political Studies, 44

Lijphart, Arend. (2004). *“Constitutional design for divided societies”*. In: Journal of Democracy. Vol. 15. No. 2. April 2004.

Mputubwele, M. Makim. (2003) *“The Zairian Language Policy and its Effects on the Literatures in National Languages”*. In: Journal of Black Studies. Vol. 34. No. 2. November. 2003. Pp 272-292

Posner, David. (2004) *“Measuring Ethnic Fractionalization in Africa”*. In: American Journal of Political Science, Vol. 48, No. 4, October 2004. Pp 849-863

Yates. A. Barbara. (1980) *“The Origins of Language Policy in Zaire”*. In: The Journal of Modern African Studies. Vol. 18. No. 2. 1980. Pp 257-279

Rapporter

Gadelii, Karl. E. (2004) *”Annotated statistics on linguistic policies and practices in Africa”*. UNESCO. <http://www.african.gu.se/research/hararedoc.html>

Chimhundu, Herbert. (2002) *“Intergovernmental Conference on Language Policies in Africa: Final Report”*. UNESCO. <http://www.african.gu.se/research/hararedoc.html>

Internet

http://www.amategeko.net/display_rubrique.php?ActDo=all&Information_ID=1434&Parent_ID=30694645&type=public&Langue_ID=An&rubID=30694682. 2010-05-20

www.cia.gov

http://www.constitutionnet.org/en/country/south-africa#The_South_Africa_Act_of_1909. 2010-06-02

<http://www.ethnologue.com>

<http://www.freedomhouse.org>

<http://www.gov.bw>

http://www.gov.rw/page.php?id_article=56. 2010-05-20

<http://www.gov.za/>

<http://www.info.gov.za/documents/constitution/83cons.htm>. 2010-05-15

<http://www.mod.gov.rw/?Law-establishing-Rwanda-Defence>. 2010-05-22

<http://www.ne.se>

http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/country_profiles/1076399.stm. 2010-06-01

<http://www.parliament.gov.rw/re/>

<http://www.police.gov.rw/>

<http://www.presidency.gov.rw>

<http://www.presidentrdc.cd>

<http://www.sahistory.org.za/pages/library-resources/official%20docs/sa-act-1909.htm>. 2010-05-01

http://www.saps.gov.za/careers/police_act_staff.htm. 2010-07-17

<http://www.sida.se/Svenska/Lander--regioner/Afrika/Demokratiska-Republiken-Kongo/Lar-kanna-Demokratiska-Republiken-Kongo-/>

<http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/afrique/czaire.htm>. 2010-07-17

<http://www.wdl.org/en/item/2559/>. 2010-05-01

http://www.worldstatesmen.org/south_africa_const1961.pdf. 2010-05-04